

श्रीमदानन्दतीर्थभगवत्पादाचार्यविरचितः
कथालक्षणम्

SrimadAnandatirtha Bhagavadpadacharya viracita

Kathalakshanam (E-Book)

(in Devanagari)

Published by : Madhva Library (<http://www.madhvalibrary.org>)

Contributed by: Sri Shashidhar Magadi (USA)

No of Pages : 6

© Madhva Library.

If you notice , any error please inform us .We will correct them on top priority

कथालक्षणम्

कथालक्षणम्

नृसिंहमखिलाज्ञानतिमिराशिशिरद्युतिम् ।

सम्प्रणम्य प्रवक्ष्यामि कथालक्षणमञ्जसा ॥ १ ॥

वादो जल्पो वितण्डेति त्रिविधा विदुषां कथा ।

तत्त्वनिर्णयमुद्दिश्य केवलं गुरुशिष्ययोः ॥ २ ॥

कथाऽन्येषामपि सतां वादो वा समितेः शुभा ।

ख्यात्याद्यर्थं स्पर्धया वा सतां जल्प इतीयते ॥ ३ ॥

वितण्डा तु सतामन्यैस्तत्त्वमेषु निगूहितम् ।

स्वयं वा प्राश्निकैवदि चिन्तयेत्तत्त्वनिर्णयम् ॥ ४ ॥

रागद्वेषविहीनास्तु सर्वविद्याविशारदाः ।

प्राश्निका इति सम्प्रोक्ता विषमा एक एव वा ॥ ५ ॥

अशेषसंशयच्छेत्ता निःसंशय उदारधीः ।

एकश्चेत्प्राश्निको ज्ञेयः सर्वदोषविवर्जितः ॥ ६ ॥

एको वा बहवो वा स्युर्विष्णुभक्तिपरास्सदा ।

विष्णुभक्तिर्हि सर्वेषां सद्गुणानां स्वलक्षणम् ॥ ७ ॥

कथालक्षणम्

पृष्टेनागम एवादौ वक्तव्यः साध्यसिद्धये ।

नैषा तर्केणापनेया मतिरित्याह हि श्रुतिः ।

अन्यार्थ एवागमस्य वक्तव्यः प्रतिवादिना ॥ ८ ॥

ऋग्यजुः सामाथर्वाश्च भारतं पञ्चरात्रकम् ।

मूलरामायणं चैव सम्प्रोच्यन्ते सदागमाः ॥ ९ ॥

अनुकूला य एतेषां ते च प्रोक्तास्सदागमाः ।

अन्ये दुरागमा नाम तैर्न साध्यं हि साध्यते ॥ १० ॥

स्वपक्ष आगमश्चैव वक्तव्यः प्रतिवादिना ।

तस्याप्यन्यार्थता साध्या वादिना स्वार्थसिद्धये ॥ ११ ॥

अन्यार्थता निराकार्या स्वागमस्य विनिश्चयात् ।

उपपत्त्यवकाशोऽत्र ह्यागमार्थविनिर्णये ॥ १२ ॥

वाद्यागमार्थे निर्णीत आगमार्थः परस्य तु ।

निर्णयः सहितैः पश्चात्ततो निःशेषनिर्णयः ॥ १३ ॥

प्रत्यक्षसिद्धेष्वर्थेषु प्रश्ने मामक्षजं वदेत् ।

ज्ञानं वा ज्ञानसिद्धेषु नानुमां प्रथमं वदेत् ॥ १४ ॥

कथालक्षणम्

परतुष्टिकरं वाक्यं वदेतां यदि वादिनौ ।

स एवात्रागमो ज्ञेयः परतुष्टिर्हि तत्फलम् ॥ १५ ॥

एवं निर्णयपर्यन्तं वादे सुबहवोऽपि हि ।

घटेयुश्चिरकालं च जल्पे यावत्परो जितः ॥ १६ ॥

तत्त्वनिर्णयवैलोम्यं वादे साक्षात्पराजयः ।

संवादे श्लाघ्यतैव स्याद्गुरुत्वमितरस्य च ॥ १७ ॥

तत्त्वनिर्णयवैलोम्ये निन्द्यो दण्ड्योऽथवा भवेत् ।

विरोधासङ्गतिन्यूनतूष्णींभावादिकैर्जितः ॥ १८ ॥

भवेज्जल्पे वितण्डायां न्यायो जल्पवदीरितः ।

संवादे दण्ड्यता न स्याद्वितण्डाजल्पयोरपि ॥ १९ ॥

पराजितत्वमात्रं स्यान्निन्द्यो दण्ड्योऽपि वाऽन्यथा ।

अनुवादादिराहित्यं नैव जल्पेऽपि दूषणम् ॥ २० ॥

विद्याहीनत्वलिङ्गेऽपि वादिनोः स्यात्पराजयः ।

तदभावानैव षट्कादन्यो निग्रह इष्यते ॥ २१ ॥

अन्तर्भावादिहान्येषां निग्रहाणामिति स्म ह ।

कथालक्षणम्

विद्यापरीक्षापूर्वैव वृत्तिर्जल्पवितण्डयोः ॥ २२ ॥

स्खलितत्वादिमात्रेण न तत्रापि पराजयः ।

वादजल्पवितण्डानामिति शुद्धं स्वलक्षणम् ॥ २३ ॥

आनन्दतीर्थमुनिना ब्रह्मतर्कानुसारतः ।

कथालक्षणमित्युक्तं प्रीत्यर्थं शार्ङ्गधन्वनः ॥ २४ ॥

सदोदितामितज्ञानपूर्वारितहृत्तमाः ।

नरसिंहः प्रियतमः प्रीयतां पुरुषोत्तमः ॥ २५ ॥

॥ इति श्रीमदानन्दतीर्थभगवत्पादाचार्यविरचितः कथालक्षणम् ॥